

Szakmai beszámoló a 209111/109 azonosító számú pályázat eredményéről

A.R. PENCK METAFIZIKUS ÁTHATOLÁS EGY ZEBRÁN CÍMŰ FESTMÉNYÉNEK RESTAURÁLÁSA

1. Restaurálási dokumentáció

1.1. A műtárgy adatai

Artist/ Alkotó	A.R.Penck
Object Title / cím	Metafizikus áthatolás egy zebrán
Date/Period/ Keletkezés éve	1975
Material/Technique / Anyag, technika	diszperziós festék és akril, pamutvászon emulsion paint, acrylic, cotton canvas
Dimensions / Méret HLW / magasság, szélesség, mélység	285,8 x 285,8 cm
Owner / Tulajdonos	Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
Object number/ Leltári szám	1989.45.1.

1.2. A restaurálás indoka és céljai

A festményt 2021 szeptemberében a Metafizikus áthatolás egy zebrán – Kortárs körkép vadászatról, természetről című kiállításon mutattuk be, mint a kiállítás címadó műve. A festmény vászna megereszkedett, felülete poros volt, a kiállítás előtt szükséges volt a mű strukturális megerősítése, valamint tisztítása.

1.3. A restaurálást végző restaurátorok

A restaurálásban a múzeum munkatársain kívül két restaurátor vett részt. Rafael Anna már korábban is dolgozott a múzeumnak, széleskörű tapasztalattal rendelkezik a kortárs művek konzerválásában. Szilágyi Sándor főleg festmények konzerválásával, dublázásával foglalkozik, a festmény újrafeszítését az ő irányításával tudtuk elvégezni.

1.4. A műtárgy állapota a restaurálás előtt

1.4.1. Készítéstechnika

A festmény pamuttartalmú, vékony, alapozatlan vászonra készült, melyet két darabból varrtak össze. A vásznat vakkeretre feszítették, az ehhez használt takkerszegeket a vakkeret hátoldalába rögzítették. Többségük kilazult, vagy nem eredetileg sem volt megfelelően rögzítve. A vakkeret lécei 6 cm szélesek és 1,5 cm vastagok, két függőleges és két vízszintes keresztléc merevíti a keretet. A festményre egy pipalécből készült keretet rögzítettek a hátoldalról, csavarokkal. A vakkeret két függőleges lécebe csavarokkal rögzítettek két akasztót.

A kép akril festékekkel készült, melyet közvetlenül az alapozatlan vászonra vitt fel a művész. A festék vastagsága változatos, egyes helyeken kilátszik a vászon a festékréteg alól, de vastagon felvitt részletek is megfigyelhetők. A festmény húzószéleit nem fedi festékréteg.

A restaurálás során volt lehetőségünk alaposabban megfigyelni a vászonhordozó hátoldalát, húzószéleit, valamint a vakkeretet. Valószínűleg a festményt legalább kétszer levették a vakkeretről és újrafeszítették. A vakkereten több különböző jelölés is megfigyelhető, amik arra utalnak, hogy a keretet többször szétszedték és összeállították. A festmény nagy mérete miatt valószínű, hogy ezek az újrafeszítések a kép szállítása miatt történtek. A húzószéleken és a vakkereten is jóval több kapocsnyom található, mint amennyi kapcsot végül eltávolítottunk a festmény lebontásakor.

1.4.2. Állapotleírás

A festmény vakkerete nem ékelhető, egyes lécei vetemedettek, a keresztlécek illesztései eltávolodtak egymástól, cseréje indokolt volt. A vászon nagyon laza volt, az előoldalon az vakkeretprofil mentén hullámos, bemélyedések jeleztek a rögzítő szegek helyét. A vakkeret keresztmerezítő lécei mentén az előoldalon repedésháló, valamint kidudorodó sávok voltak megfigyelhetőek. A vászon húzószélei a hátoldalon felgyűrődtek, koszosak, megült bennük a por. A pipalécből készült keretet a vászonon is átfúrva rögzítették fel, de nem minden előre kialakított lyukba fúrtak csavart. A festmény hátoldala egész felületén poros, rovtartemek is megfigyelhetőek egyes helyeken.

A kép előoldala is poros volt, ez főleg a felső harmadban figyelhető meg. A festékréteg jó megtartású, azonban a fekete festékekkel festett felületeken finom repedésháló keletkezett, ez főleg a keresztmerezítő lécek vonalában jellemző. A festékréteg a repedezett területeken is stabilan köt a hordozóhoz. A mű felső felén, a vörös nőalak bal oldalán kopások, karcolások, valamint vastagabb szennyezőréteg látszott. A festmény felületén több helyen légy piszkot is találtunk, főleg a zöld színű nőalak testén.

A kép felülete súrlófényben egyenetlen, hullámos volt.

1.5. A restaurálás lépései

#	Az elvégzett kezelések leírása, módszere, anyagai és eszközei	Felhasznált anyagok, vegyszerek összetétele	Dátum
1	A hátoldal tisztítása porszívóval.		2021.08.09.
2	Előoldalon tisztítópróbák: - PU szivacs és smoke sponge a por szennyeződéshez, - desztillált vizes vatta a légy piszokhoz. Az előoldali tisztítás ezekkel az anyagokkal zajlik majd.	PU szivacs, smoke sponge, desztillált víz	2021.08.26.
3	Előoldal tisztítása smoke sponge segítségével. Légy piszok eltávolítása enyhén nedves vatta segítségével.	smoke sponge desztillált víz	2021.08.27.- 2021.09.07.
4	A festmény vakkeretén található cédulák eltávolítása és konzerválása japán papír és Tylose MH 300 segítségével.	Tylose MH 300 2%- os vizes oldata	2021.09.07.
5	A festmény eltávolítása a vakkeretről.		2021.09.16.
6	A festmény hátoldalának és húzószéleinek további tisztítása az eddig nehezen megközelíthető részekben porszívóval, ecsettel, valamint smoke sponge szivaccsal.	Smoke sponge	2021.09.16.
7	A húzószélek megerősítése. A vászonra 9 cm széles BEVA géllal átítatott laza szövésű poliészter szövet csíkokat vasaltunk fel. A vászon alá és a poliészter szövet fölé szilikonpapír csíkokat helyeztünk.	BEVA 371	2021.09.16-17.

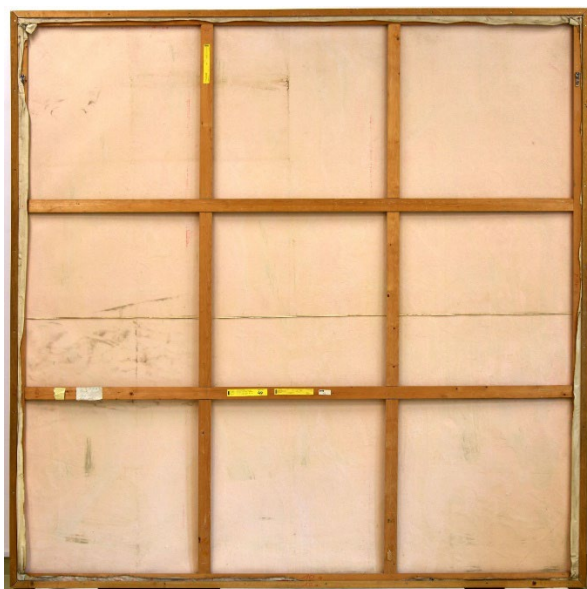
8	A festményhez új vakkeretet rendeltünk, melyet Lehoczki László asztalos mester készített és a restaurálás helyszínén, a Ludwig Múzeum 1. emelti kiállítóterében összeállított. A keretre vékony poliészter szövetet feszítettünk, melyet két darabból állítottunk össze, középen cikk-cakk öltéssel összevarrva. A poliészter szövetet úgy feszítettük fel a vakkeretre, hogy a varrása egy vonalba essen a festmény varrásának vonalával.		2021.09.17.
9	A festmény felfeszítése az új vakkeretére.		2021.09.18.
10	A festményhez új pipaléc keret is készült, melyet Molnár László farestaurátor Renaissance wax-szal felületkezelt, majd a keretet a festményre erősítette.	Renaissance Wax	2021.09.21.
11	Az eredeti vakkeretről eltávolított cédulák felragasztása az új vakkeretre Metylan Normal 5%-os vizes oldatával.	Metylan Normal 5%-os vizes oldata	2021.09.21.

1.6. A műtárgy állapota a restaurálás után:

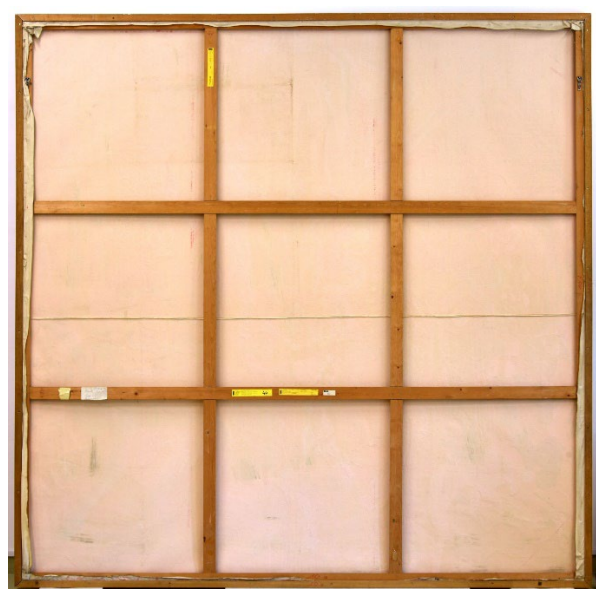
A restaurálás után a festményt kiállítottuk a Ludwig Múzeum Metafizikus áthatolás egy zebrán – Kortárs körkép vadászatról, természetéről című kiállításán.

Az eredeti tervek szerint a megtámasztó poliészter szövetet annak varrása mentén kettébontottuk volna a felfeszítés után, hogy a festmény hordozójának varrása ne domborodjon ki az előoldal felé. Azonban a felfeszítés után nem tapasztaltunk ilyet, a vászon a varrás mentén is egy síkban maradt a kép egészével, ezért úgy döntöttünk, hogy nem bontjuk fel a poliészter szövet varrását. Amennyiben a festmény állapota változna, a varrást később is ki lehet bontani igény szerint.

1.7. Fotódokumentáció:

A festmény hátoldala tisztítás előtt

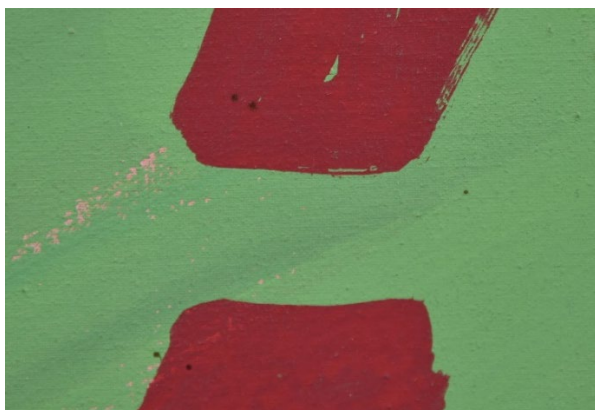
A festmény hátoldala tisztítás után

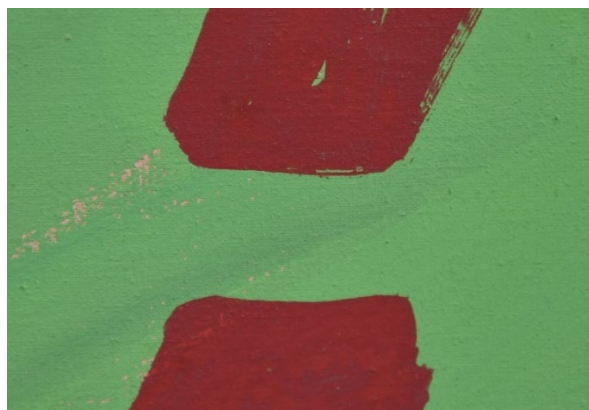
Tisztítás előtt

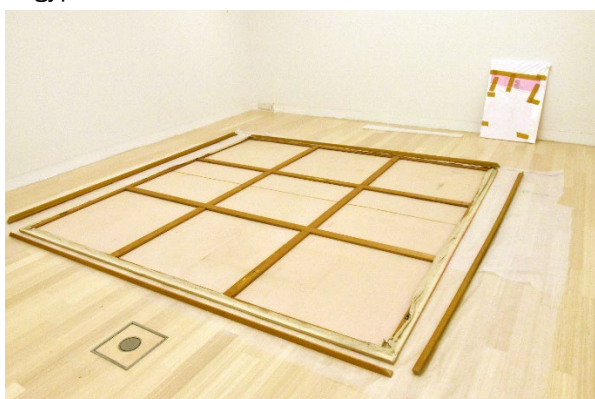
Tisztítás után

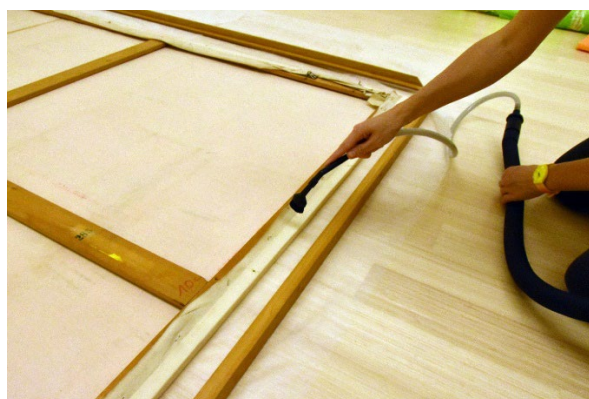
Légypiszkok tisztítás előtt

Tisztítás után

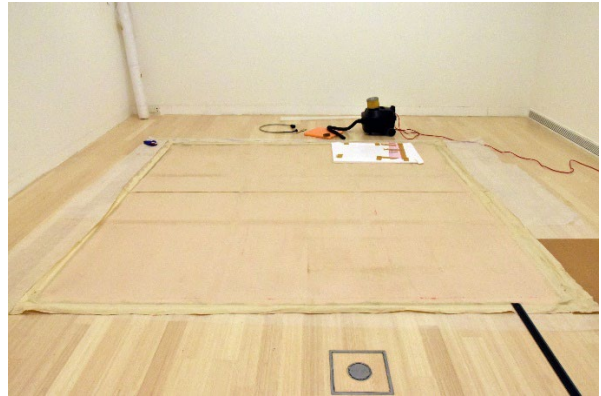
A festményt a kiállítótérben agrofátyol fóliára fektettük le, majd eltávolítottuk a pipaléc keretet.

A keret által takart részek tisztítása porszívóval és ecsettel.

A vászon eltávolítása a vakkeretről

A vakkeret által takart részek tisztítása porszívóval és ecsettel

A húzószélekre BEVA géllal átitatott poliészterszövet csíkokat vasaltunk fel, a húzószélek megerősítésére

A vakkeret ékeinek a vakkerettel érintkező felületét viaszgyantával kentük be, hogy az ékek ne mozduljanak el a helyükről az ékelés után

A poliészter szövet összevarrása az anyag ép szélé mentén. A megtámasztáshoz használt poliészter szövet 160 cm széles volt, két 300 cm hosszú csíkot varrtunk össze a gyári szélé mentén, hogy a megfelelő méretű anyagot kapjuk.

A varrás vonala az anyagon

A festmény megerősített húzószélekkel

A vakkeret a felfeszített poliészter vászonnal a festményre helyezve

Felfeszítés az új vakkeretre

A pipaléc keretlécek felhelyezése

A restaurált festmény

2. A műtárgy elhelyezése a kiállításban

Fotó: Rosta József

A kiállítás vezetőjében megjelent szöveget a műről a múzeum igazgatója és a kiállítás kurátora, Dr. Fabényi Julia írta:

Metafizikus áthatolás egy zebrán

Kiállításunk címadó műve A. R. Penck német festő alkotása, amely a Ludwig Múzeum gyűjteményében található. A festmény 1975-ben készült, Penck jellegzetes stílusában. Kíméletlen, allegorikus jelenetként is értelmezhető, nő és férfi viszonyáról, vadászatról és menekülésről, a kaotikus társadalmi szövegről, melyben a zebra élőlény és átkelő is egyben. Penck stílusa látszólag egyszerű: gyerekrajzhoz hasonló pálcikaemberkék sokasága, de épp annyira rejtélyes, mint a kőkorszaki barlangrajzok, melyekre számos magyarázat született, de biztosan nem tudunk róluk mondani. Ahogy ezek esetében is sok minden feltételezhető a fétistől kezdve a hiteles történetmesélési szándékig, kultikus ábrázolástól a kedvtelésből felhordott rajzokig, úgy Penck sem konkretizál, nyitva hagyja az értelmezési lehetőségeket. És bár a képen hangsúlyosan jelennek meg a nők és férfiak közti üldözési jelenetek és a zsákmány megragadása, az egész jelenetet az átláthatatlanság és tehetetlenség hangulata hatja át. Társadalmi kör- és korkép, vergődés egy kilátástalan időszakban.

A műtárgy a múzeum weboldalán:

<https://www.ludwigmuseum.hu/mutargy/metafizikus-athatolas-egy-zebran>

A beszámolót feltöltöttük a Ludwig Múzeum honlapjára, az alábbi linken érhető el:

<https://www.ludwigmuseum.hu/palyzatok>